

LITTERATUR

ATOMVAPNEN, UTRIKESPOLITIKEN OCH VÄRLDS- STRATEGIN

Av major S. E. ALM

Har vedergällningsstrategin gått i baklås? Vad är det för fel med USA:s utrikespolitik? Varför kommer man ingenstans i nedrustningsförhandlingarna? Hur skall Västeuropa försvaras? Vad är syftet med NATO?

Dessa och liknande frågor har man sedan länge ställt sig runt om i världen. Och ännu har ingen lyckats ge några helt uttömmande svar. Debatten fortgår överallt. På senare tid har ett nytt namn dykt upp i denna debatt: Henry A. Kissinger, vars bok »Nuclear Weapons and Foreign Policy» (New York 1957) på kort tid dragit stor uppmärksamhet till sig och som citeras allt oftare. Vad har då denne 34-årige författare att säga och varför fäster man så stor vikt vid hans åsikter?

För att svara på den sista frågan först måste man gå något tillbaka i tiden. För tre år sedan sammankallade det kända amerikanska utrikespolitiska sällskapet »Council on Foreign Relations» en grupp på 35 framstående representanter eller f. d. representanter för utrikespolitiken, försvaret, pressen, industrin och atomenergikommissionen. Gruppen fick till uppgift att diskutera igenom alla de problem rörande USA:s försvar och utrikespolitik i atomåldern, som gruppen ansåg vara oklara eller av annan anledning borde diskuteras. Till ordförande valdes förre ordföranden i atomenergikommissionen Gordon Dean och som studierektor och sekreterare valdes Henry A. Kissinger. Denne, som under kriget var an-

ställd inom underrättelseväsendet, är numera chef för Harvards »Centre for International Affairs» och har gjort sig känd som en framstående vetenskapsman inom det politiska, främst utrikespolitiska området.

Efter 18 månaders arbete ansåg sig gruppen inte kunna komma längre. De synpunkter och det material i övrigt, som kommit fram under diskussionerna, överlämnades till Kissinger, som fick i uppdrag att på lämpligt sätt publicera det han ansåg vara av värde. Kissinger skulle icke vara bunden av de slutsatser gruppen kommit fram till, utan skulle få göra egna sammanställningar, analyser och slutsatser. Så kom boken till och Gordon Dean har i ett förord förklarat, att Kissinger i denna gett en helt täckande och riktig bild av diskussionerna inom gruppen.

Vedergällningens dilemma

För att få grepp om atomålderns problem, säger Kissinger, måste man förstå atomvapnens innebörd. I och med dessa vapen har mänskligheten plötsligt fått möjligheter att praktiskt taget lägga hela världen i ruiner och förgöra allt levande. Någon som helst historisk parallell till en så ögonblicklig, genomgripande förändring finns inte. I sitt strategiska flyg har USA vätevapenbärare, som kan nå alla platser på jorden. Även om man kan diskutera, huruvida Sovjet just idag har färdiga vapenbärare med vilka hela

USA kan nås, så vet man, att det endast är en fråga om mycket kort tid till dess så är fallet. Läget är då det, att om ett krig utbryter mellan Öst och Väst så kan — oavsett vem som börjar — båda parter på mycket kort tid lägga varandras territorier i ruiner. Kissinger kallar detta det totala kriget. Med nuvarande beredskap, baseringsförhållanden och utformning av vätevapenbärarna kan den ena sidan ej genom överraskning slå ut den andra sidans »vedergällningsstyrka». Även om Sovjet skulle kunna slå ut 50 av USA:s största städer i ett överraskande anfall, skulle detta inte hindra att USA:s strategiska flyg kunde starta för en vedergällningsaktion. Troligen skulle dess flygplan vara på väg innan första bomben slår ned på amerikanskt område. Samma sak gäller om USA slår ut ett överraskande anfall. Resultatet blir ett omedelbart vedergällningsanfall mot USA:s största städer. Och detta skulle enligt Kissinger betyda att USA på en gång förlorar 50 % av sina tillgångar och 60 % av sin industri samt att 40 % av USA:s befolkning dödas eller skadas.

Det är inte underligt, säger Kissinger vidare, att vi inte får någon kraft i vår utrikespolitik, när vi stöder den på denna vedergällningsstyrka. Med de konsekvenser denna strategi har för vår egen säkerhet, står det klart, att vi endast kan göra bruk av den, om vår nations existens står på spel. Inför mindre hot och aggressioner är vi således maktlösa, om vi inte har något alternativ till vedergällningsstrategin. Och det har vi för närvarande inte och det är därför kommunismen kunnat inhösta den ena utrikespolitiska framgången efter den andra.

Kommunistiska aggressionsmetoder

Kissinger påstår, att på grund av historisk belastning har amerikanerna

svårt att upptäcka tvetydiga hot eller också vill man inte inse, att de föreligger. Från Lenin till Chrustjev har sovjetledarna deklarerat, att kommunismens mål är världsherravälde. Det är slöseri med tid och kraft att försöka förklara, att dessa herrar menar något annat än vad de säger. Allt vad kommunismen gör inom alla områden går ut på en enda sak, nämligen att skaffa sig bästa möjliga utgångsläge för den slutuppgörelse, som en gång skall komma. Sovjet är ännu ej berett för denna slutuppgörelse och kommer därför att avpassa sina steg så att luntan inte tänds, men så att det glöder litet i den hela tiden.

Medlen, som Sovjet kommer att använda sig av, är — vad Kissinger kallar — tvetydiga aggressioner, t. ex. inre omstörtningens verksamhet, leveranser av krigsmateriel eller intervention med »frivilliga». I regel får någon mindre nation utåt taga initiativet så att Sovjet har reträttvägen klar, intill dess det visar sig, om det blir något kraftigare motstånd eller ej. Så var det till exempel Tjeckoslovakien, som fick börja vapenleveranserna till Egypten. Till detta kommer en ständigt pågående, fullständigt hänsynslös propaganda avsedd för de obundna, främst då de underutvecklade länderna, men även riktad till opinionen inom Väst. Denna propaganda har en stor farlig verkan. Så har Sovjet, som slagit under sig 120 miljoner människor sedan kriget, i ett flertal länder krönt till antikolonialismens högste förespråkare. Vidare framstår Sovjet i stora delar av världen som humanitetens främste försvarare, trots att landet använder sig av 10 miljoner slavarbetare. Överhuvudtaget har Sovjet lyckats ge sken av att en USA-aggression är mycket farligare, inhumanare och sannolikare än en Sovjetaggression genom att USA har atomvapen. Att även Sovjet har dessa vapen och även »skramlar» med dem

i det kalla kriget, har man på något mästerligt sätt fått världsoptionen att gå förbi eller inte förstå. USA förkroppsligar sålunda aggressionen och Sovjet är fredssträvandenas främste målsman. Att kommunisterna med »fredssträvanden» avser den kamp, som skall ge kommunismen världsherravälde och därmed evig fred, tycks man helt glömma bort, framhåller Kissinger.

Clausewitz sade, att kriget är en fortsättning på politiken, bara med andra medel, Stalin har instämt i detta och tillagt, att freden är en fortsättning på kampen bara med andra medel. Och de, som fortsätter, är diplomaterna och politikerna. Sovjet har väl skolade yrkespolitiker och på grund av maktkampen inom Kreml når endast de allra skickligaste de högsta posterna. Det är Västs stora svaghet, att deras politiker måste lära sig spelet samtidigt som de skall sköta detta.

Motmedel

Först och främst måste man skapa militära maktmedel, organiserade och anpassade för de uppgifter de skall lösa. Först när man har sådana, blir man villig att använda styrka. Det är inte fråga om att intala sig själv, att man är villig till detta, utan knuten är att få motståndaren att tro på det. Vidare måste USA förbättra samordningen mellan det diplomatiska och militära handlandet. Såväl militärer som framför allt diplomater måste lära sig att inse, att den militära styrkans allt överskuggande uppgift är att vara ett stöd för utrikespolitiken.

Under det senaste halvseklet har vi vant oss att betrakta krigsmålet som en villkorslös kapitulation. Men det egentliga målet med krig är att påverka en annan nations vilja. Det totala kriget är i dagens läge omöjligt, emedan

ingen av parterna kommer att ha kvar kraft att påtvinga den andra sin vilja, då kriget slutar. Finns det då inget alternativ mellan totalt krig och villkorslös underkastelse? Jo, säger Kissinger, det begränsade kriget. Men det blir en helt ny krigföring. Enligt Kissinger skall det begränsade kriget kunna föras med atomvapen med viss maximistyrka, inom begränsade områden och mot särskilda mål, så skall till exempel befolkningscentra kunna förklaras som öppna områden. I stället för att hålla på med nedrustningskonferenser, som aldrig kan leda till något, borde man i stället överlägga om hur krig skall kunna begränsas. Kissinger tror inte heller där på en överenskommelse, men det räcker om USA tillkännager och får Sovjet att begripa efter vilka principer Väst avser att begränsa ett eventuellt krig. Skaffar sig sedan Väst välutbildade styrkor för det begränsade kriget, försedda med atomvapen, vilka i hög grad reducerar personalbehovet, kommer Sovjet inte längre att kunna dra någon fördel av sin stora överlägsenhet i fråga om personella resurser och konventionella stridskrafter.

Det begränsade kriget måste — säger Kissinger — ackompanjeras av en aktiv diplomati. Vid SSU-konferensen i november förklarade utrikesminister Undén, att det är verklighetsfrämmande att tro, att man skall kunna ha diplomatiska kontakter med fienden under krig. Kissinger säger att detta är nödvändigt, då man hela tiden måste klarlägga för fienden efter vilka intentioner man handlar, så att fienden inte missförstår dem och i desperation utlöser det totala kriget. Dessutom bör man hela tiden kunna utväxla freds-
anbud. Hade FN efter de stora framgångarna, som följde på luftlandsättningen vid Inchon under Koreakriget, givit motsidan ett moderat freds-
anbud, kunde FN ha fått ut ett mer positivt re-

sultat av kriget än den nuvarande vapenvilan grundad på ett geografiskt och politiskt status quo.

Nya försvarsorganisationer

Fortfarande måste man ha kvar vedergällningsstyrkan som motvikt mot Sovjets motsvarande. Detta är grundförutsättningen för försvaret. Men det räcker om USA har en sådan. Omläggningen av Storbritanniens försvar till att basera detta på vedergällning anser Kissinger vara olycklig ur flera aspekter. Storbritannien kan aldrig åstadkomma en så stor vedergällningsstyrka att den verkar avskräckande på Sovjet. USA:s styrka är emellertid tillräcklig Storbritanniens förutan. Därtill kommer att Storbritanniens sårbarhet är oändligt mycket större än såväl Sovjets som USA:s. Detta faktum innebär det definitiva slutet på Storbritanniens stormaktsställning och nationen måste inse det och dra konsekvenserna härav. Kissinger säger, att Storbritannien i stället bör uppsätta styrkor för det begränsade kriget. Nationen har goda förutsättningar för detta och här föreligger ett stort behov.

Till att börja med skall dessa styrkor utgöras av nuvarande slag av markstridskrafter och taktiskt flyg utrustade med atomvapen så långt möjligt. USA bör omedelbart tilldela sina allierade atomvapen och lära dem att använda dessa. Först då lär de sig, vad atomvapen verkligen innebär. I framtiden bör man sikta mot små enheter med stor eldkraft, högrörliga och underhållsoberoende, stödda av ett basoberoende »lättviktsflyg». USA bör tills vidare snarast skaffa sig ytterligare minst fyra armédivisioner samt ett avsevärt förstärkt transportflyg, så att den strategiska reserven snabbt kan förflyttas till hotande områden. Vidare bör USA bygga ut flygvapnets mest eftersatta del, det taktiska flyget. Även marinens

»task forces», som — med hangarflyg som kärna — består av såväl örlogsfartyg som mark- och flygförband, bör avses för begränsade krig. Men Kissinger anser, att värdet av dessa är problematiskt, så länge det inte finns något effektivt medel mot ubåtar med atomtorpeder.

Även på den »inre fronten», anför Kissinger behov av förbättringar. Först och främst måste man komma tillrätta med försvarsgrensstriderna. Man har inte råd — varken ekonomiskt eller personellt — att låta försvarsgrenarna hålla på med att självständigt utveckla egna vapensystem, då detta leder till avsevärt dubbelarbete. Men man måste ha klart för sig, att ledarna inom respektive försvarsgrenar är resultat av utbildning och livslång tjänstgöring inom en försvarsgren genomsyrad av dess traditioner och anda. Detta måste resultera i försvarsgrenstänkande, det kan man inte komma ifrån. Därför måste man ersätta försvarsgrenarna — som ju egentligen endast avspeglar tre olika sätt att förflytta sig — med någon ny organisation, som bättre svarar mot dagens operativa krav. Kissinger förordar, att man bildar två operativa organ, det strategiska och det taktiska. Varför inte göra detta i fred, då man i krig ändå blir tvungen till det? Dessa två organ eller kommandon skall ledas av två chefer direkt under presidenten. Nuvarande försvarsgrenar skall finnas kvar som något slags administrativa organ. De skall bl. a. svara för materielanskaffning och underhåll, ombesörja en del grundläggande utbildning samt administrera den högre utbildningen. Arten av den senare skall helt bestämmas av de två operativa cheferna, som till exempel skall fastställa alla utbildningsplaner för högskolor samt avgöra vilka officerare, som skall kommenderas som elever. Försvarsgrenschefernas ställning och inflytande kommer härigenom att reduceras till

något som påminner om inspektörernas ställning i svenska krigsmakten.

Kissinger kommer även med flera förslag för att rationalisera departementsarbetet på försvarets område samt för att underlätta kongressens kontroll. Bl. a. föreslås att ett »budgetår» skall omfatta två kalenderår så att försvarets myndigheter får tid för något annat än att förbereda och författa budgetäskanden.

Allianser eller ej

Efter kriget har USA gått i förbund med 44 stater antingen genom stora allianser, typ NATO och SEATO, eller genom bilaterala avtal. Men stora allianser medför lätt oenighet, då de olika medlemmarna ofta har olika uppfattningar, t. ex. om innebörden av ett hot. Vidare har USA inte gjort klart för sig, huruvida dess allierade skall ges stöd genom hot om vedergällning eller genom stöd med stridskrafter på det hotade området. I själva verket är det så, att vi mer eller mindre öppet tillkännagivit, att ett anfall mot Väst-europa utlöser det totala kriget, men att lokala krig är tänkbara inom Asien och Mellanöstern, säger Kissinger. Men i Europa håller vi en styrka för något diffust lokalt krig — den är otillräcklig för att stå emot ett större anfall — och i Mellanöstern har vi ingenting och i nuvarande läge inte heller möjlighet att snabbt gruppera styrkor dit. Då är det inte underligt, om våra allierade inom NATO blir förvirrade och osäkra. De kan ju inte förstå, varför de skall utveckla någon styrka, om försvaret skall vila på avskräckning genom hot om vedergällning. En del tror dessutom inte, att USA, när det kommer till kritan, vågar tillgripa vedergällningen, i alla händelser är beslut om vedergällningsstyrkans användning undandraget NATO:s inflytande.

Kissinger rekommenderar att NATO-

politiken tages under omprövning. En helt ny NATO-strategi, som alla tror på, måste utformas, i annat fall förblir NATO en allians på jakt efter ett syfte för sin existens. Överhuvudtaget bör USA ompröva sin allianspolitik. Om det inte finns starka sammanbindande krafter inom en allians, bör den upplösas och ersättas med att USA sluter bilaterala avtal med var och en av de tidigare medlemmarna.

Teori och verklighet

Den debatt, som Kissinger givit upphov till, har till övervägande delen varit positiv. De invändningar, som framförts, har främst riktat sig mot tesen, att diplomatiska förbindelser skall kunna upprätthållas under ett begränsat krig. Vidare har man betvivlat möjligheterna att använda atomvapen i det begränsade kriget utan att detta utvecklas till storkrig.

Då det gäller de ledande politikerna i världen, är det omöjligt att avgöra om och i vad mån, de påverkats av Kissinger eller denne avspeglar deras tankar. Men utvecklingen sedan boken utgavs kan ändå ge några indicier. Man finner, att under senare delen av 1957 har från ledande håll framförts flera åsikter och förslag som Kissinger förebådat. Exempel härpå är förslagen om robotbaser i Europa för medeldistansrobotar och propåerna om en kommande uppmjukning av den amerikanska atomlagen, så att USA kan förse sina allierade med kärnvapen av olika slag.

Som ett led i en bättre samordning av det utrikespolitiska och militära handlandet får man nog se generalsekreterarens i NATO försök att få större inflytande över general Norstad. Den allmänna misstro mot politiken och försvarsmedlen som präglade NATO-konferensen i Paris i december överensstämmer med Kissingers uppfatt-

ning, däremot tror han inte på att fortsatta nedrustningsförhandlingar skall kunna leda till positiva resultat. Vad man med ledning av Kissinger hade väntat av NATO-mötet, var en total omprövning av hela NATO-strategin. Att denna fråga — som borde vara den väsentligaste — inte togs upp på dagordningen berodde antagligen på att den inte hunnit förberedas tillräckligt. Problemet är ej enbart strategiskt, det gäller även att finna den gemensamma utrikespolitiska linje, som en gemensam strategi skall grundas på. I sitt första anförande tillkännagav general-

sekreterare Spaak, att beslut om en ny strategi skulle tagas upp till våren. Först då torde man kunna få någon uppfattning om NATO:s nuvarande syfte och värdet av alliansen.

Kissinger är för närvarande huvudsekreterare i den s. k. Rockefellerutredningen, som tillsatts på enskilt initiativ för att klarlägga amerikanska försvarsproblem. De första rapporterna från dess verksamhet tyder på att utredningen accepterat och kommer att stödja Kissingers förslag om omorganisation av USA:s försvarsmakt.